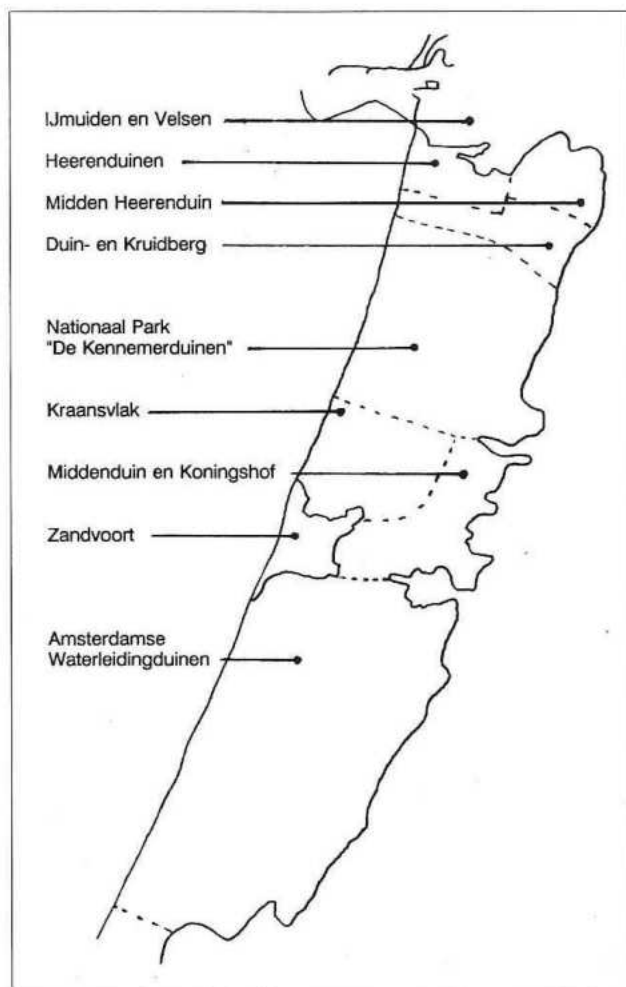

Blijven opletten en stug volhouden gesprek met duinconsulenten

TON VAN STRIEN

In DUIN 89-4 heeft u kunnen lezen over de instelling van een netwerk van duinconsulenten. Dit zijn plaatselijke vertegenwoordigers van de Stichting Duinbehoud, die de ontwikkelingen en bedreigingen in "hun" gebieden van dichtbij in de gaten houden. In dit nummer een verslag van een gesprek met Henk Wijkhuizen en Kees Bes, duinconsulenten voor Zuid-Kennemerland en de Amsterdamse Waterleidingduinen. Aanwezig is ook Kees Langeveld, die onlangs het consulentchap voor het laatstgenoemde gebied van de twee anderen heeft overgenomen.

Het werkgebied van de drie duinconsulenten.

Van de ongelooflijke natuurlijke rijkdom van de duinen in deze streek, die in de vorige eeuw beschreven is door F.W. van Eeden (Onkruid, 1886), is weinig meer over. Grote stukken ervan zijn afgegraven ten behoeve van de bollenteelt en verdwenen onder stadsuitbreidingen. De waterwinning deed zijn intrede en heeft overal tot verdroging geleid. Met de infiltratie van rivierwater om het grondwater aan te vullen zijn daar nog eens grootscheepse vergravingen en vervuiling bijgekomen. Tegenwoordig wordt de druk van de recreatie steeds benauwender: de duinen grenzen aan een van de dichtstbevolkte gebieden van Nederland en van alle kanten worden er plannen gemaakt om er iets mee te doen. Ze lijken zo'n fraai decor te kunnen verschaffen voor allerlei leuke activiteiten: autoracen, deltalvliegen, hardlopen en hardfietsen...

Het ideaal van de Stichting Duinbehoud, dat eigenlijk neerkomt op zoveel mogelijk "afblijven", spreekt lang niet iedereen aan. Telkens vragen nieuwe projecten om aandacht.

Een duinconsulent zou hier een dagtaak kunnen hebben. Maar het is vrijwilligerswerk. Henk Wijkhuizen is verpleegkundige en studeert politicologie; Kees Bes werkt bij de gemeente Haarlem en volgt een cursus bodemsanering. Beiden zijn al geruime tijd betrokken bij het werk voor het behoud van de duinen. Wijkhuizen behoorde in 1975 tot de oprichters van de Werkgroep Duinbehoud Zuid-Kennemerland. Kees Bes is daar enkele jaren later bij gekomen, toen hij werkzaam was bij Staatsbosbeheer. Kees Langeveld is afgestudeerd als arts en doet promotie-onderzoek aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. Sinds zijn jeugd komt hij al in de Amsterdamse Waterleidingduinen, hij kent dan ook als geen ander de problemen die er spelen en de mensen die er werken.

Het Kraansvlak

De Werkgroep Duinbehoud Zuid-Kennemerland is indertijd opgericht toen er plannen bekend werden voor waterinfiltratie in het Kraansvlak, een zeer gaaf gebleven dungebiet ten noordoosten van Zandvoort.

Wijkhuizen: "Dat de Werkgroep dat heeft kunnen tegenhouden, beschouw ik nog altijd als het grootste succes van de afgelopen jaren. Heel belangrijk is ook het voorkomen van de aanleg van nieuwe wegen naar Zandvoort geweest. Kort geleden is het hele gebied, met nog enkele terreinen in de omgeving van Zandvoort, tot beschermd natuurmonument verklaard. Het is een kwestie geweest van stug volhouden, telkens maar weer je argumenten op tafel brengen, echt jarenlang blijven drammen.

Het duingebied rond Zandvoort wordt nog regelmatig gebruikt als crossterrein (foto: Dik Bol).

Je moet ook de mensen kennen die de plannen maken en de beslissingen nemen. In het begin zien ze je niet staan. Je hebt te maken met eigenaars, beheerders, gemeentelijke diensten, waterleiding-maatschappijen, noem maar op, die het liefst in alle rust met hun eigen plannetjes bezig zijn en die zo'n club natuurliefhebbers alleen maar als een stelletje lastposten beschouwen. Het duurt lang voordat je op gelijke voet mee kunt praten. En zo ver zijn we nu, we worden serieus in het overleg betrokken, tenminste..... vaak."

Het Kraansvlak is nu beschermd. Er zijn plannen om te komen tot een groot nationaal park van IJmuiden tot Zandvoort; een oud ideaal van Thijssse trouwens. Het klinkt prachtig, maar zijn daarmee de bedreigingen van de baan?

Wijkhuizen: "We hebben met succes actie gevoerd tegen de aanleg van een openbaar fietspad in de buitenduinen van Bloemendaal naar IJmuiden. Maar er zijn nieuwe plannen op komst, nu meer door de binnenduinen van de Duin- en Kruidberg / Middenheereduinen." Bes: "En het is wel eens moeilijk aan de mensen duidelijk te maken waarom we dat niet willen. Dan krijg je het argument dat je in het drukste gedeelte van Nederland zit, en dat je de mensen wat ruimte moet gunnen. Het verwijft klinkt al gauw dat we als natuurliefhebbers alleen maar aan onze eigen hobby denken en het liefst in ons eentje van de ongerepte natuur willen genieten. Enfin, dat probleem speelt natuurlijk overal."

Onverwachte steun

We gaan wat concrete knelpunten langs, van noord naar zuid. Wijkhuizen: "Helemaal in het noorden van het gebied hebben we te maken met de plannen van de gemeente Velsen voor de ontwikkeling

van de strandvlakte ten zuiden van de Zuidpier van IJmuiden. Het zal wel niet realistisch zijn te verwachten dat de natuur zich in dat hele gebied ongestoord kan ontwikkelen: in de praktijk is het er nu trouwens een rotzooi. Maar met het "plan Zeebad", zoals het heet, blijft er niets voor de natuur over. Het voorziet in de aanleg van wegen, campings, een jachthaven, en tenslotte ook woningbouw, omdat het hele project anders niet te financieren is. Dat betekent natuurlijk weer een enorme druk op de duinen die er aan grenzen. De Stichting Duinbehoud heeft voorgesteld de ontwikkeling van de recreatie te beperken tot een strook langs de pier. Daar zijn we al jaren over aan het praten; maar juridisch kunnen we weinig invloed uitoefenen, want we waren indertijd te laat met het indienen van een bezwaarschrift tegen het bestemmingsplan.

Nu krijgen we hier steun uit onverwachte hoek, want Hoogovens heeft zich verzet tegen de woningbouw op die plaats omdat ze de mogelijkheid tot uitbreiding niet wil laten blokkeren! Nu moeten wij daar óók niet aan denken, maar als Hoogovens in het gelijk wordt gesteld, betekent dat tenminste dat er nieuwe plannen op tafel moeten komen, waar wij dan weer over mee kunnen praten."

"In dezelfde omgeving speelt iets waar we meer invloed op hebben, het plan "IJmuider slag". Vijftien jaar geleden is er ten zuiden van IJmuiden een nieuwe autoweg naar het strand aangelegd, met een parkeerterrein. Het was een beetje het laatste wat er over was van oude plannen om een complete nieuwe badplaats in die buurt aan te leggen, met campings en bungalows enzovoort tot ver in Duin en Kruidberg. Nu is die weg slechts een lus door het duingebied. Met name de zuidlus is een bron van verstoring voor het, verder geheel voor publiek afgesloten, noorden van de Midden-Heereduinen. Tot ver in het gebied is het lawaai te horen

Henk Wijkhuizen

en de lus trekt ook mensen aan die zich van de hekken om het gebied niets aantrekken. Dat gebeurt in zo'n aantal dat er niet tegenop valt te controleren door de mensen van Natuurmonumenten. Een aanpassing van de strandslag door het verwijderen van het zuidelijke deel zou de situatie sterk verbeteren. We hebben daarom bezwaar aangetekend tegen het nieuwe bestemmingsplan voor dat gebied. Het is weliswaar nog niet zo slecht voor het natuurbehoud, maar de zuidlus is er in gehandhaafd. Volgens ons zijn er goede kansen dat we gelijk krijgen. Het zou wel uniek zijn, want een weg die er ligt raak je meestal nooit meer kwijt."

Het circuit

Kees Bes

Ander punt: Zandvoort, het circuit. Bes: "We ageren er al jaren tegen. Er zijn nu veranderingen in het tracé en er wordt wat meer aan bodembescherming gedaan, maar voor ons is het duidelijk dat het ding niet in de duinen thuishoort. Het trekt massaal verkeer aan; het lawaai is kilometers ver in de omringende duinstreek te horen. In Zandvoort zelf ook natuurlijk, maar het moet gezegd worden dat we van de Zandvoortse bevolking nooit veel steun hebben gekregen. Van sommigen wel, maar dat is ze niet in dank afgenomen."

Wijkhuizen: "Het duinbehoud in Zandvoort staat niet zo hoog aangeschreven. Alles is daar op toerisme, op geldverdiene gericht. Het is overigens al lang bekend dat de gemeente niets aan het circuit verdient: op zijn best kost het even veel als het oplevert."

Bes: "Het is ook geen redelijke discussie. Het circuit is een statussymbool van de gemeente. Dan spelen redelijke argumenten natuurlijk geen rol. Ze willen niet luisteren. Dat merkten we ook toen de gemeente een aantal jaren geleden een bos wilde aanplanten in het buitenduin, om meer recreanten te kunnen opvangen. Ze zijn van alle kanten gewaarschuwd dat het op die plaats geen schijn van kans maakte, maar het moest en zou er komen. Kom nu maar eens kijken: de boompjes zijn allemaal dood."

Waterwinning

Ten zuiden van Zandvoort liggen de waterleidingduinen van de gemeente Amsterdam. Voor huizenbouw en aanleg van nieuwe wegen is daar niet direct meer te vrezen, maar over de manier waarop het gebied beheerd wordt, bestaat weinig enthousiasme.

Kees Langeveld: "De waterwinning heeft in het beheer nog altijd de hoogste prioriteit. Hoewel er goede mogelijkheden zijn om de grondwaterwinning te beperken, wil het waterleidingbedrijf en met

name de afdeling waterwinning, daar nog niets van weten; en nu zijn er ook weer plannen om de infiltratie aanzienlijk te intensiveren.

Er lijkt sinds kort evenwel een mentaliteitsverandering te bespeuren bij het bedrijf ten gunste van het beheer van de duinen als natuurgebied. Het natuurbeheer lijkt de aandacht te gaan krijgen die het verdient. Hoe dit in de praktijk gaat uitpakken moeten we evenwel nog afwachten.

Sportscholen

Verder is de begeleiding van de recreatie tot voor kort niet zo best geweest. Een groot deel van het gebied dreigt één trimbaan te worden. In de plaatselijke pers staan zelfs advertenties van sportscholen die met grote groepen mensen gaan trainen in het duingebied. Het probleem wordt verergerd doordat het grootste deel van het gebied vrij toegankelijk is, ook buiten de paden. Dat zou wel veranderd kunnen worden, maar als er plotseling dingen verboden gaan worden waar nooit iets van gezegd is, voorspel ik toch grote moeilijkheden. En trouwens: welke opzichter begint eraan vijftig man van een sportschool op de bon te slingeren die zich niet aan de regels houden?

We begrijpen heel goed dat het moeilijk is om effectief op te treden. Maar we begrijpen niet dat Amsterdam zo lang heeft gedaan alsof het allemaal wel meevalt. Het is daarom ook verheugend om van het waterleidingbedrijf te horen, dat nu toch maatregelen worden genomen om de massale groepssport in de duinen in te dammen. Nieuwe recreatievormen als rolskieën zijn al verboden. Hopelijk lukt het ook om het massale trimmen terug te dringen."

We ronden af. Het werk van een duinconsulent vraagt om een lange adem. Wijkhuizen: "Het is voortdurend opletten of er weer plannen gemaakt worden, natuurlijk ook voor de binnenduintrand; bellen, voorlichtingsavonden bezoeken; en dan soms ellenlange juridische procedures doorlopen met misschien maar kleine resultaten." Bes: "En je moet natuurlijk medestanders zien te krijgen: aandacht vragen voor de waarden van het duin. We hebben een diaserie gemaakt waarmee we veel mensen bereikt hebben. We schrijven persberichten voor de plaatselijke kranten om onze standpunten uit te dragen. Op den duur raak je bekend. Zo krijgen we tegenwoordig zelfs uit Zandvoort seintjes als er plannen worden gemaakt voor woningbouw in de duinen. Daar speelt zeker wel wat eigenbelang bij, de mensen die ons waarschuwen zijn allicht bang voor hun uitzicht... Maar het is toch prettig om te merken dat ze weten dat je er bent."

Buiten de paden kunnen trimmers schade toebrengen aan de vegetatie (foto E. Staartjes).